NOTITIE

Eneco Solar & Wind
R. Berger
Postbus 19020
3001 BA Rotterdam

DATUM:	22 juli 2021
ONS KENMERK:	20-1063/21.06221CamHe
UW KENMERK:	email M. Spaans met opdrachtbevestiging (dd. 17 juli 2018)
AUTEURS:	C. Heunks
PROJECTLEIDER:	C. Heunks
STATUS:	definitief
CONTROLE:	drs. H.A.M. Prinsen

Ecologische inhoudelijke reactie op opmerkingen van natuurverenigingen inzake Windpark ZE-BRA

Aanleiding

Zeeuwind, Eneco en Lindewind zijn gezamenlijk van plan om in de gemeentes Reimerswaal (Zeeland) en Woensdrecht (Noord-Brabant) Windpark ZE-BRA te realiseren en tevens om 19 bestaande windturbines te saneren. De effecten die deze voorgenomen ingreep kan hebben op beschermde soorten en gebieden zijn in het kader van het m.e.r. door Bureau Waardenburg onderzocht in een natuurtoets (Radstake *et al.* 2021) en Passende Beoordeling (Engels *et al.* 2021a). Mede op grond hiervan is een ontheffing en vergunning in het kader van de Wet Natuurbescherming (hierna: Wnb) aangevraagd. Hierbij zijn verschillende natuurverenigingen in de gelegenheid gesteld om te reageren op de aanvraag. Stichting het Zeeuwse Landschap en Benegora hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt en schriftelijk gereageerd. Deze reactie is onlangs (dd. 17 juni 2021) in een (online) overleg met de verschillende partijen besproken. Naar aanleiding van deze bespreking hebben initiatiefnemers Bureau Waardenburg gevraagd om op een drietal punten uit de schriftelijke reacties een nadere toelichting te geven. In voorliggende notitie worden deze punten nader toegelicht

Reactie op Het Zeeuwse Landschap

1. Waarom is de WUR methode niet toegepast?

Het Zeeuwse Landschap vraagt zich af waarom de 'WUR-methode' niet is gebruikt om de verwachte sterfte onder vogels en vleermuizen te beoordelen.

BuWa: De ‘WUR-methode’ verwijst naar het artikel van Schippers *et al.* (2019): *Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations*. In de discussie van dit artikel presenteren de onderzoekers een alternatieve norm voor de toetsing van het effect van additionele sterfte onder vogels in windparken. Deze norm is echter om verschillende redenen in de praktijk niet toepasbaar:

- Het alternatief is alleen toepasbaar voor populaties waarvan de groei dichtheidsafhankelijk is. Dat is echter voor de meeste populaties niet bekend. Daarnaast is informatie over de groei bij lage dichtheid nodig en die is voor maar een zeer beperkt aantal populaties bekend en ook nog eens zeer moeilijk meetbaar. Dat betekent dat voor vrijwel geen enkele soort de voor de toepassing van de ‘WUR-methode’ benodigde input beschikbaar is.
- Daarnaast dient bij toepassing van de ‘WUR-methode’ ingevuld te worden wat een ‘acceptabele respons van de populatie op de extra sterfte’ is. Hiervoor zijn echter (nog) geen richtlijnen beschikbaar. De auteurs van het artikel laten in het midden hoe deze waarde moet worden bepaald, laat staan hoe hierover consensus kan worden bereikt.
- Ook geven de auteurs aan dat voor afnemende populaties geen sprake kan zijn van een ‘acceptabele respons van de populatie’. Dat betekent dat voor een groot deel van de vogelpopulaties in Nederland de conclusie op voorhand zou moeten zijn dat de ontwikkeling van windparken (maar ook vele andere ruimtelijke ontwikkelingen) niet mogelijk is, terwijl vaak andere factoren (intensivering landbouw, voedselbeschikbaarheid, jachtdruk, situatie in het overwinteringsgebied, etc) een veel grotere impact hebben op de ontwikkeling van de populatie.
- Tenslotte wordt de sterftenorm in de beoordelingspraktijk ook vaak voor niet-broedvogelpopulaties (bijvoorbeeld voor overwinterende vogels) berekend. Voor niet-broedvogelpopulaties is een norm gebaseerd op demografische parameters als ‘groei bij lage dichtheden’ niet toepasbaar, omdat dat soort parameters enkel van toepassing zijn voor broedpopulaties.

Voor de beoordeling van de sterfte onder vogels en vleermuizen is de 1%-norm gebruikt, niet als harde grens, maar als eerste grove zeef om te bepalen of er een reële kans bestaat op een negatief effect op de gunstige staat van instandhouding. Hierbij is geconstateerd dat de sterfte als gevolg van WP ZE-BRA voor alle vogelsoorten zeer ruim onder de 1%-norm ligt. Rekening houdend met de voorgeschreven stilstandvoorziening geldt dat ook voor de vleermuissoorten. Een effect op de staat van instandhouding van betreffende soorten is daarmee met zekerheid uitgesloten.

Het 1%-criterium is op verzoek van de Europese Commissie door een groep wetenschappers (het Ornis-comité) ontwikkeld. Met dit criterium wordt een handvat geboden aan toetsers van ingrepen (en bevoegd gezag) om de gevolgen van de vaak kleine additionele sterfte in beeld te brengen. Dit criterium voorzag in een behoefte omdat voor relatief weinig soorten voldoende informatie over reproductie en overleving bekend is om populatiemodellen te kunnen gebruiken. Schippers et al. (2019) bieden met de ‘WUR-methode’ geen bruikbaar alternatief voor de 1%-norm.

2. Geen cumulatie met bestaande turbines

Volgens het Zeeuwse Landschap is onterecht geen rekening gehouden met cumulatie van effecten van windpark ZE-BRA met de effecten van bestaande windturbines, met name de turbines van windpark Kreekraksluizen en Kabeljauwbeek.

BuWa: In het kader van de Wnb-gebiedenbescherming is het verplicht om het effect van een voorgenomen ingreep in cumulatie met andere projecten of initiatieven in beeld te brengen. Bij deze cumulatiestudie dient rekening te worden gehouden met projecten waarvoor een vergunning in het kader van de Wnb is afgegeven en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd. Voor Windpark ZE-BRA is dit in de Passende Beoordeling onderzocht. Windpark Kabeljauwbeek en Kreekraksluizen zijn hierbij buiten beschouwing gebleven omdat deze reeds langer in gebruik zijn. Eventuele effecten van deze windparken komen reeds tot uitdrukking in de huidige populatieomvang, welke in de beoordeling gebruikt zijn. Voor windpark Kabeljauwbeek dient hierbij opgemerkt te worden dat deze nog relatief kort in gebruik is en dat eventuele effecten dus nog niet (geheel) tot uitdrukking komen. Echter voor de soorten uit nabijgelegen Natura 2000-gebieden waarvoor jaarlijkse sterfte is voorzien (kokmeeuw en kievit) zijn in Windpark Kabeljauwbeek geen effecten voorzien. Dit maakt dus sowieso geen verschil voor het totale, cumulatieve, effect.

Anders dan het beschermingsregime onder de Wnb gebiedenbescherming, kent het beschermingsregime onder de Wnb soortenbescherming geen verplichting om separaat cumulatie van een project met andere projecten inzichtelijk te maken. De Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State heeft namelijk geoordeeld dat mogelijke cumulatieve effecten deel uitmaken van de staat van instandhouding van een soort. Dit volgt uit de begripsbepaling voor de staat van instandhouding in artikel 1.1 Wnb. Voor deze staat van instandhouding moet het effect van de som van de invloeden die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het grondgebied, bedoeld in artikel 2 van de Habitatrichtlijn, worden vastgesteld. Gelet op deze begripsbepaling maken mogelijke cumulatieve effecten deel uit van de staat van instandhouding en worden in die zin bij het verlenen van een ontheffing betrokken. Aan de hand van het effect van de aangevraagde activiteit op de staat van instandhouding moet worden bepaald of ontheffing kan worden verleend.

Tevens heeft de Afdeling bestuursrechtspraak geoordeeld dat bij sterfte die ver onder de grens van de 1%-mortaliteitsnorm ligt uitgesloten kan worden dat de sterfte in combinatie met andere windparken tot een verslechtering van de staat van instandhouding kan leiden. In de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag (Engels 2021) is onderbouwd dat dit het geval is voor alle vogelsoorten waarvoor de Wnb-ontheffing is aangevraagd. Hierbij is geen rekening gehouden met de sanering van de bestaande 19 turbines waarmee op zichzelf de huidige sterfte onder betreffende vogelsoorten gereduceerd zal worden.

3. Effecten op kievit

Volgens de overlegreactie van Benegora is in de natuurtoets onterecht geen rekening gehouden met kieviten in het oostelijke deel van het plangebied, specifiek de Nieuwe Zuidpolder en de Zuidpolder onder Ossendrecht.

BuWa: Voor de slachtofferberekeningen van de kievit en de wulp zijn de aantallen uit de midwintertellingen gebruikt om de flux te bepalen. Hierbij is het gemiddeld aantal van de afgelopen vijf jaren uit het plangebied en (*worst case*) de gehele omgeving meegenomen, inclusief de Zuidpolder onder Ossendrecht in het oostelijke deel van het plangebied. Tijdens de midwintertellingen bedroeg het aantal kieviten en wulpen in het plangebied en het gehele binnendijkse gebied de afgelopen vijf jaar gemiddeld 479 exemplaren. Op grond hiervan is de flux bepaald, waarbij, *worst case*, is aangenomen alle vogels het windpark tweemaal per dag passeren en tijdens iedere vlucht beide turbinelijnen passeren. Dit is, zeker voor de vogels uit het oostelijke deel van het plangebied, een overschatting van de werkelijke flux. De vogels uit desbetreffende polder zullen immers vooral lokaal actief zijn en in het donker niet naar het zuiden door het geplande windpark vliegen, omdat direct ten zuiden van het geplande windpark geen geschikte gebieden voor kieviten aanwezig zijn. Bovendien komen de hier geplande turbines te vervallen.

Literatuur

Engels, B.W.R., J. Daamen, H.W. van Ziel & C. Heunks. 2021a. Passende beoordeling Windpark ZE-BRA. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 20-370. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Engels, B.W.R. 2021b. Effecten van Windpark ZE-BRA op vogels en vleermuizen; Onderbouwing Wnb-ontheffingsaanvraag. Notitie 17-0498/20.10850/BasEn. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.

Radstake, Y.N., S.K. Jeninga, B.W.R. Engels, R. Van der Vliet & C. Heunks Natuurtoets Windpark ZE-BRA. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland. Rapport 20-313. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Schippers, P., R. Buij, A. Schotman, J. Verboom, H. van der Jeugd & E. Jongejans, 2020. Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird poulations. Ecology and Evolution 00: 1-14. doi: 10.1002/ece3.6360

Voor vragen over deze notitie kunt u contact opnemen met de projectleider, de heer C. Heunks.

Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg
drs. R. Fijn

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Eneco Solar & Wind
Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg
Ecologie & Landschap

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl